

Motion till riksdagen 2025/26:4028

av Maj Karlsson m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:201 Reformerat försörjningsstöd – bidragstak och ökade möjligheter till arbete

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2025/26:201.

Motivering

Förslagen innebär sammantaget en genomgripande försämring av det yttersta skyddsnätet i välfärden. Propositionen bygger på en problemformulering som saknar empiriskt stöd och riskerar att öka fattigdom, ojämlikhet och social utsatthet – särskilt för barn, personer med funktionsnedsättning och redan marginaliserade grupper.

I likhet med flera remissinstanser – däribland Socialstyrelsen, Diskrimineringsombudsmannen, Sveriges Stadsmissioner och Rädda Barnen – bedömer vi att förslagen riskerar att stå i strid med såväl barnkonventionen som grundläggande sociala rättigheter.

Regeringens utgångspunkt är att ekonomiskt bistånd i sig skapar bidragsberoende och att minskade ersättningar ökar drivkrafterna till arbete. Detta är en förenklad och ideologiskt driven analys som saknar empiriskt stöd. Forskning och erfarenhet från socialt arbete visar tvärtom att långvarigt biståndsmottagande i huvudsak förklaras av strukturella faktorer såsom arbetslöshet, psykisk och fysisk ohälsa, funktionsnedsättning, brist på utbildning, låga språkkunskaper och diskriminering. Att i detta läge försämra den ekonomiska tryggheten kommer inte att leda till att fler börjar arbeta, utan i stället resultera i ökad fattigdom, stress och ohälsa. Detta försvårar i sin tur etablering på arbetsmarknaden.

Regeringens förslag att införa ett bidragstak och begränsningar för större hushåll kommer att leda till en direkt försämring för grupper som behöver det allra mest. En grupp som kommer att råka särskilt illa ut är barnen. En stor andel av remissinstanserna, däribland Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Svenska kyrkan, har pekat på att

konsekvenserna för barn riskerar att bli allvarliga. Det saknas evidens för att sänka bidrag till barnfamiljer leder till ökad sysselsättning. Att medvetet försämrade villkoren för barn i syfte att påverka vuxnas arbetsutbud är inte heller förenligt med principen om barnets bästa, vilket regleras genom barnkonventionen.

Regeringens förslag att begränsa möjligheten att bevilja bistånd över riksnormen innebär en inskränkning av socialtjänstens möjligheter att göra individuella bedömningar. Detta strider mot grundläggande principer i socialtjänstlagen. Flera remissinstanser, däribland Sveriges Stadsmissioner, framhåller att individuella behov riskerar att inte tillgodoses och att särskilt utsatta grupper, t.ex. personer med funktionsnedsättning eller vissa barnfamiljer, skulle kunna komma att drabbas hårt. Att ersätta professionella bedömningar med stelbenta regler riskerar att urholka rättssäkerheten.

Regeringens krav på laglig vistelse för att få rätt till bistånd är politik som med största precision ämnar att ekonomiskt skada människor som redan är extremt utsatta. Förslaget skulle innebära att människor, inklusive barn, lämnas utan grundläggande försörjning. Det skulle drastiskt öka deras utsatthet, leda till ökad risk för exploatering och minska tilliten till myndigheter och välfärdssystemet. Det skulle även leda till ökad kriminalitet till följd av den tvingande fattigdomen, vilket går emot regeringens uttalade ambitioner. Att begränsa bistånd till akuta nödsituationer är inte tillräckligt för att säkerställa en skälig levnadsnivå. Flera remissinstanser bedömer även att förslaget strider mot barnkonventionen och Europakonventionen. Vi avstyrker förslaget.

Regeringens förslag på ökade krav och kontrollåtgärder för att få beviljat försörjningsstöd kommer att öka den administrativa bördan på kommunerna, leda till ett ökat misstänkliggörande av människor som behöver stöd, försvåra för dem att få det och innebära ett förflyttat fokus från stöd till kontroll. Som Socialstyrelsen skriver i sitt remissvar kommer socialtjänstens möjligheter att upptäcka sociala problem och svårigheter i god tid att minska om trösklarna till ekonomiskt bistånd höjs och tillgängligheten försämras. Vi avstyrker därför förslagen.

Regeringens förslag att modernisera riksnormen innehåller rimliga delar, såsom att inkludera internet. Men som flera remissinstanser lyfter, däribland Jämställdhetsmyndigheten, Funktionsrätt Sverige och Sveriges Kvinnoorganisationer, befarar vi att regeringens förslag riskerar att leda till en lägre nivå på försörjningsstödet för främst hushåll med barn. Det kan vi inte ställa oss bakom.

Regeringens förslag att försörjningsstöd för boendekostnader endast ska lämnas när andrahandsuthyrningen är godkänd av hyresvärd, bostadsrättsförening eller hyresnämnd kommer inte att minska svartuthyrningen, utan endast göra det svårare för de mest utsatta grupperna på bostadsmarknaden. I praktiken befinner sig många biståndstagare i en situation där den reguljära bostadsmarknaden är otillgänglig. Diskriminering, brist på tillgängliga hyresrätter och krav på referenser gör att andrahandsboende ofta är det enda realistiska alternativet. Att i detta läge villkora försörjningsstödet med formella godkännanden riskerar att leda till ökad hemlöshet eller att individer hänvisas till tillfälliga och dyrare boendelösningar såsom vandrarhem. Det är också problematiskt att förslaget i praktiken flyttar fokus från individens behov till bostadens juridiska status. Socialtjänstlagen bygger på principen om att den enskildes behov ska vara avgörande, vilket riskerar att urholkas med detta förslag.

Riksdagen bör således, av ovanstående anledningar, avslå regeringens förslag i sin helhet. Detta bör riksdagen besluta.

Maj Karlsson (V)

Nadja Awad (V)

Karin Rågsjö (V)

Ciczie Weidby (V)

Isabell Mixter (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)